

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดและการดำเนินงานกิจกรรมทางค่านโครงการทดลองและโครงการฝึกอบรมของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำภาคนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาการจัดและการดำเนินงานกิจกรรมทางค่านโครงการทดลองและโครงการฝึกอบรมในสภาพปัจจุบัน รวมทั้งเพื่อจะได้ทราบปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง โดยผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารเจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และผู้รับบริการ ในการจัดและการดำเนินงานในแต่ละค่านทดลองจนเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการทดลองและโครงการฝึกอบรมของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำภาคต่อไป

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามคือบุคคลต่อไปนี้

1. ผู้บริหาร ประกอบด้วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำภาค คณะกรรมการอำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำภาค หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ภายในศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำภาค และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำภาคในโครงการพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน รวม 60 คน
2. เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมปฏิบัติการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายฝึกอบรมของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำภาค รวม 50 คน
3. ผู้รับบริการ ประกอบด้วยผู้รับบริการตามโครงการทดลองและโครงการฝึกอบรมของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำภาค ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2522 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2523 รวม 376 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นมา โดยปรึกษาและขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการวิจัยและการศึกษาออกโรงเรียน โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการจัดและการดำเนินงานในสภาพปัจจุบัน

ตอนที่ 3 แบ่งเป็น

ตอนที่ 3 ก. เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค

ตอนที่ 3 ข. เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปสอบถามผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และผู้รับบริการ ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ และมีจำนวนเล็กน้อยที่ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ เมื่อได้แบบสอบถามคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าร้อยละในด้านลักษณะส่วนตัวของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และผู้รับบริการ รวมทั้งได้ทำการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดและการดำเนินกิจกรรมในแต่ละด้าน ทั้งส่วนที่เป็นสภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง นอกจากนี้ได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างน้ำหนักความเห็นของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และผู้รับบริการในแต่ละด้าน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามแต่ละฉบับ ซึ่งใช้กับผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และผู้รับบริการ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม

ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร เป็น 0.41 ในขณะที่ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ดำเนินงาน เป็น 0.62 และค่าความเที่ยงของแบบสอบถามสำหรับผู้รับบริการ เป็น 0.59

2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว

ผู้บริหาร มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 43.18 มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาโท ร้อยละ 43.18 เคยได้รับประสบการณ์ในด้านการศึกษาอบรมทางด้านการศึกษานอกโรงเรียน ร้อยละ 93.33 และได้รับประสบการณ์ในเรื่องนโยบายการศึกษานอกโรงเรียน ร้อยละ 91.11

เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 48.98

มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 57.14 เคยได้รับประสบการณ์ในด้านการศึกษา
อบรมทางด้านการศึกษานอกโรงเรียน ร้อยละ 79.59 และได้รับประสบการณ์ในเรื่อง
นโยบายการศึกษานอกโรงเรียน ร้อยละ 71.43

ผู้รับบริการ มีอายุระหว่าง 20-30 ปี ร้อยละ 37.67 มีวุฒิการศึกษาระดับชั้นประถมปีที่ 7 ร้อยละ 32.53 และมีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 45.89 โดยมีบ้านเรือนพักอาศัยอยู่ในจังหวัดใกล้เคียงกับจังหวัดที่ตั้งศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนประจำภาค ร้อยละ 46.58 ทั่วประเทศเคยได้รับประสบการณ์ในการเข้าร่วม
ในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาค ร้อยละ
70.89 ส่วนผู้รับบริการที่เคยได้รับประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรม
ต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคมีร้อยละ 29.11 โดยได้รับประสบ
การณ์ในเรื่องชั้นเรียนวิชาชีพ ร้อยละ 7.19 และเข้าร่วมในฐานะผู้รับบริการ ร้อยละ
21.92

3. การจัดและการดำเนินงานกิจกรรม

3.1 ทางด้านโครงการทดลอง พบว่า ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และผู้รับบริการ มีความเห็นต่อการจัดและการดำเนินงานส่วนใหญ่ ทั้งในส่วน
ที่เป็นสภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ไม่แตกต่างกันเกือบ
ทุกด้าน ยกเว้นในด้านดังต่อไปนี้ คือ

ส่วนที่เป็นสภาพปัจจุบัน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานเห็นว่า
วัตถุประสงค์ของโครงการดี แต่ผู้รับบริการเห็นว่าดีปานกลาง

ส่วนที่เป็นปัญหาอุปสรรค ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และ
ผู้รับบริการ เห็นว่ามีปัญหาอุปสรรคด้านผู้รับบริการแตกต่างกันไม่มากนัก และอยู่ในระดับ
น้อย

ส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุง เจ้าหน้าที่ดำเนินงานมี
ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงด้านวิทยากรหรือผู้สอนปานกลาง แต่ผู้บริหารและผู้รับบริการ
มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงน้อย

3.2 ทางด้านโครงการฝึกอบรม พบว่า ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงานและผู้รับบริการ มีความเห็นต่อการจัดและการดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่ ทั้งในส่วนที่เป็นสภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ไม่แตกต่างกันเกือบทุกด้าน ยกเว้นในค่านักท่องเที่ยว คือ

ส่วนที่เป็นสภาพปัจจุบัน ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และผู้รับบริการ มีความเห็นต่อวัตถุประสงค์ของโครงการแตกต่างกันแต่ไม่มากนัก และยังคงอยู่ในระดับดี

ส่วนที่เป็นปัญหาอุปสรรค ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และผู้รับบริการ เห็นว่ามีปัญหาอุปสรรคด้านผู้รับบริการแตกต่างกันแต่ไม่มากนัก และอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดำเนินงาน เห็นว่ามีปัญหาอุปสรรคด้านวิทยากรหรือผู้สอนปานกลาง ในขณะที่ผู้รับบริการ เห็นว่ามีปัญหาอุปสรรคน้อย

ส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานมีความเห็นในเรื่องข้อเสนอแนะในการปรับปรุงด้านการดำเนินงาน ด้านผู้รับบริการ และด้านการดำเนินงานนอกชั้นเรียนหรืออาคาร ในระดับปานกลาง แต่ผู้รับบริการมีความเห็นในเรื่องข้อเสนอแนะในการปรับปรุงด้านต่าง ๆ ค่อนข้างน้อย

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัวของผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ดำเนินงาน จะเห็นว่า ส่วนใหญ่มีความพร้อมในการจัดและการดำเนินกิจกรรมทางด้านการศึกษานอกโรงเรียน คือ ส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป มีประสบการณ์มาทางด้านการศึกษาออกโรงเรียน และส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่อยู่ในวัยที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานมีความเข้าใจและปฏิบัติงานทางด้านการศึกษานอกโรงเรียนเป็นอย่างดี

2. จากข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัวของผู้รับบริการ จะเห็นว่า ส่วนใหญ่การจัดและการดำเนินกิจกรรมทางด้านการศึกษานอกโรงเรียนได้ขยายการปฏิบัติงานให้แก่ผู้รับบริการส่วนใหญ่ที่เป็นบุคคลวัยรุ่น ซึ่งมีระดับการศึกษาที่ไม่สูงนักและมีรายได้ค่อนข้างต่ำ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับประสบการณ์ในการเข้าร่วมในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคมาก่อน ทำให้เห็นได้ว่า

กลุ่มเป้าหมายในการจัดและการดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำภาคมีความเหมาะสม เพราะมุ่งไปยังกลุ่มผู้รับบริการที่ค่อนข้างยากจนและมีการศึกษาต่ำ นอกจากนี้ ผู้รับบริการส่วนใหญ่มีบ้านเรือนพักอาศัยอยู่ในจังหวัดใกล้เคียงกับจังหวัดที่ตั้งศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำภาค ย่อมเป็นส่วนสนับสนุนว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่อยู่ในชนบท ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

3. จากข้อมูลในด้านการจัดและการดำเนินงานทางด้านการทดลองและโครงการฝึกอบรมของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และผู้รับบริการ จะเห็นว่าในสภาพปัจจุบัน มีการจัดและการดำเนินงานกิจกรรมในระดับที่ปานกลางในทุก ๆ ด้าน มีปัญหาอุปสรรคน้อย และต้องมีการปรับปรุงการจัดและการดำเนินงานในระดับปานกลางนั้น จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ในโครงการศูนย์ศึกษาออกโรงเรียนประจำภาค ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาออกโรงเรียนประจำภาคเท่าที่ผ่านมา ทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานต่างก็ได้พยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่และจัดดำเนินการให้บริการทางด้านการศึกษาออกโรงเรียนแก่ผู้รับบริการกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึงและเต็มความสามารถ ซึ่งผู้รับบริการกลุ่มเป้าหมายตามโครงการต่าง ๆ นั้น ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำภาคก็ได้พิจารณาถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญซึ่งเป็นความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศอย่างไรก็ดี เนื่องจากงานของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนประจำภาคเป็นงานที่ใหม่และยังไม่มีรูปแบบดำเนินการใดที่เหมาะสมและใช้ได้กับผู้รับบริการกลุ่มเป้าหมายทุกประเภท จึงยังคงต้องมีปัญหาอุปสรรคและสิ่งที่ต้องปรับปรุงอยู่บ้าง เช่น หลักสูตรและเนื้อหาที่ใช้ในการดำเนินงาน การดำเนินงานในชั้นเรียนหรืออาคาร และด้านผู้รับบริการ เป็นต้น

4. จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างน้ำหนักความเห็นของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และผู้รับบริการ ทั้งทางด้านการทดลองและโครงการฝึกอบรม ไม่แตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ในเกือบทุก ๆ ด้าน ทั้งที่เป็นสภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงนั้น จะเห็นว่าผลการวิจัยส่วนใหญ่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งจากเอกสารบางอย่างและประสบการณ์ของผู้วิจัย ทำให้ได้แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ดังนี้

ก. ในการจัดและการดำเนินงานกิจกรรมตามโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคนั้น จะมีการระดมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของโครงการไว้อย่างชัดเจนทุกขั้นตอน เช่น วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน ผู้รับบริการ ฯลฯ เป็นต้น ในการจัดทำโครงการต่าง ๆ นี้ก็ได้มีการปรึกษาร่วมกันระหว่างผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานก่อนแล้ว และก่อนที่จะดำเนินการ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคได้แจ้งให้ผู้รับบริการทราบถึงรายละเอียดของโครงการเหล่านี้ล่วงหน้าเสมอ

ข. ในบางครั้ง ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานต่างก็มีโอกาสที่จะเป็นผู้รับบริการกลุ่มเป้าหมายด้วยในบางโครงการ เช่น โครงการสัมมนาคณะกรรมการอำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาค เป็นต้น ดังนั้น ความคิดเห็นที่ได้รับจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานบางส่วนอาจได้มาในลักษณะคำตอบของผู้รับบริการก็ได้

ส่วนค่านี้อาจจะสับสนระหว่างน้ำหนักความเห็นของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และผู้รับบริการ มีค่าแตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งทางค่านโครงการทดลองและโครงการฝึกอบรม ในส่วนที่เป็นสภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงต่าง ๆ กัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ นั้น จากเอกสารบางอย่างและประสบการณ์ของผู้วิจัย ทำให้ได้แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ดังนี้

ก. ส่วนที่เป็นสภาพปัจจุบัน จะเห็นว่า ทั้งโครงการทดลองและโครงการฝึกอบรมนั้น ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และผู้รับบริการ มีความเห็นต่อวัตถุประสงค์ของโครงการแตกต่างกัน แต่ไม่มากนัก และมีความเห็นต่อวัตถุประสงค์ของโครงการอยู่ในระดับดี โดยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานมีความเข้าใจต่อวัตถุประสงค์ของโครงการดีกว่าผู้รับบริการนั้น ก็เนื่องมาจากในการจัดดำเนินการทดลองหรือโครงการฝึกอบรมใด ๆ ก็ตาม ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานมักจะเป็นผู้ระบุวัตถุประสงค์ของโครงการเอง แล้วจึงแจ้งให้ผู้รับบริการทราบ ดังนั้น ทั้งผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และผู้รับบริการจึงมีความเห็นต่อวัตถุประสงค์ของโครงการไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก

ข. ส่วนที่เป็นปัญหาอุปสรรค จะเห็นว่า ทางค่านโครงการทดลองนั้น

ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และผู้รับบริการ มีความเห็นว่ามีปัญหาค้นผู้รับบริการไม่แตกต่างกันมากนัก และอยู่ในระดับน้อยนั้น เป็นเพราะผู้รับบริการตามโครงการทดลอง เป็นกลุ่มบุคคลที่ระบุไว้อย่างชัดเจน เช่น เป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 เป็นต้น ผู้รับบริการส่วนใหญ่จึงมีภูมิหลัง ความสามารถ ระดับสติปัญญา ฯลฯ ใกล้เคียงกัน ปัญหาในค้ำผู้รับบริการของโครงการทดลองจึงไม่แตกต่างกันมากนัก และอยู่ในระดับน้อย ในขณะที่ปัญหาในค้ำผู้รับบริการของโครงการฝึกอบรมไม่แตกต่างกันมากนัก แต่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะผู้รับบริการตามโครงการฝึกอบรมนั้น มักจะมาจากที่ต่าง ๆ กัน มีภูมิหลัง ความสามารถ ระดับสติปัญญา ฯลฯ แตกต่างกันไป ดังนั้นจึงมีปัญหามากกว่าโครงการทดลอง และในค้ำวิทยากรหรือผู้สอนสำหรับโครงการฝึกอบรมนั้น ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานมีความเห็นว่ามีปัญหาอุปสรรคมากกว่าผู้รับบริการ เป็นเพราะในโครงการฝึกอบรมแต่ละโครงการ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานจะต้องเป็นผู้เตรียมการจัดหาวิทยากร เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาของแต่ละโครงการ ในขณะที่ผู้รับบริการเป็นผู้ที่ได้รับความรู้ ทักษะต่าง ๆ จากวิทยากรที่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานพิจารณาเลือกสรรแล้ว

ค. ส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุง จะเห็นว่า ทางค้ำโครงการทดลองนั้น เจ้าหน้าที่ดำเนินงานมีความเห็นว่าวิทยากรหรือผู้สอนดี แต่ผู้บริหารและผู้รับบริการเห็นว่าค้ำปานกลางนั้น เพราะเจ้าหน้าที่ดำเนินงานซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานทำการจัดการเรียนการสอนเอง ย่อมมีความคิดว่าตนเองได้ดำเนินการต่าง ๆ ไปอย่างดี ในขณะที่ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายและผู้รับบริการซึ่งเป็นผู้เรียน ย่อมจะมีความคิดว่าควรมีการปรับปรุงวิทยากรหรือผู้สอน โดยจากประสบการณ์ของผู้วิจัยเอง มีในบางกรณีที่ผู้บริหารได้กำหนดนโยบายไว้อย่างหนึ่ง ซึ่งเมื่อปฏิบัติแล้ว จะมีผลดีต่อผู้รับบริการ แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินงานนำไปปฏิบัติจริง ๆ จะไม่เป็นไปตามนโยบายที่ผู้บริหารกำหนด อันเป็นผลให้เกิดผลเสียต่อผู้รับบริการ เช่น การทดลองชั้นเรียนวิชาชีพระยะสั้น ผู้บริหารมักจะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ดำเนินงานทำการพัฒนาหรือปรับปรุงรูปแบบที่มีอยู่แล้ว เพื่อหาวิธีการเรียนการสอนที่ดีกว่าเดิม แต่ในทางปฏิบัติจริง เจ้าหน้าที่ดำเนินงานมักจะสอนไปตามรูปแบบเดิม จึงทำให้ผู้รับบริการไม่ได้รับผลประโยชน์อะไรเพิ่มเติม เป็นต้น ส่วนทางค้ำโครงการฝึกอบรมนั้น จะเห็นว่า ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานมีความ

คิดเห็นว่าในเรื่องข้อเสนอแนะในการปรับปรุงด้านการดำเนินงาน ด้านผู้รับบริการ และด้านการดำเนินงานนอกชั้นเรียนหรืออาคาร ในระดับปานกลาง แต่ผู้รับบริการ เห็นว่ามีในเรื่องข้อเสนอแนะในการปรับปรุงน้อยนั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ดำเนินงาน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานให้บริการทางด้านการศึกษานอกโรงเรียน ได้มีการปรึกษาร่วมกัน ก่อนที่จะจัดทำโครงการต่าง ๆ และเมื่อดำเนินการจริงแล้ว ผู้บริหารบางคนก็มีหน้าที่ปฏิบัติงานนั้น ๆ ด้วย ตลอดจนทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานย่อมจะต้องมีความกระตือรือร้น แสวงหารูปแบบวิธีดำเนินการใหม่ รวมทั้งกำหนด ผู้รับบริการกลุ่มเป้าหมายอย่างรอบคอบ เพื่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการจัด บริการทางการศึกษานอกโรงเรียน ในขณะที่ผู้รับบริการมักไม่เห็นความสำคัญทางด้าน ต่าง ๆ มากนัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

1. ควรมีการกำหนดผู้รับบริการกลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการตามโครงการต่าง ๆ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำภาคอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้รับบริการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดและการดำเนินกิจกรรมทางด้านการศึกษานอกโรงเรียนประเภทต่าง ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับผู้รับบริการกลุ่มเป้าหมายแต่ละประเภท
3. ควรมีการกระจายผู้รับบริการกลุ่มเป้าหมายไปให้ได้ทุกประเภท
4. ควรมีการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข แบบสอบถามที่ใช้สำหรับผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินงาน และผู้รับบริการให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งเนื้อหา และรูปแบบ ในปัจจุบันหากจะนำแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับดังกล่าวไปใช้ อาจจะพิจารณาไปใช้ที่ละส่วน คือ สภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ชัดเจนในแต่ละส่วนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะมีการศึกษาการจัดและการดำเนินกิจกรรมแต่ละโครงการ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่เป็นลักษณะเฉพาะของโครงการแต่ละโครงการ ว่ามีสภาพปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงอย่างไร เพื่อที่จะได้นำไปแก้ไข ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นผลจะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ควรมีการสร้างแบบสอบถามในหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อที่จะได้ใช้เป็นเครื่องมือวัดประกอบกันในหลาย ๆ ด้าน
3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้กลุ่มตัวอย่างให้กว้างกว่านี้ โดยเฉพาะผู้รับบริการทางบ้านโครงการทดลอง โดยอาจจะใช้ผู้รับบริการทุกประเภท เช่น กลุ่มสนใจ ค่าย ซึ่งอาจจะต้องใช้วิธีการ สัมภาษณ์ เข้าช่วยประกอบแบบสอบถามค่าย
4. ควรทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงในแต่ละด้านด้วย
5. ควรทำการศึกษาถึงกระบวนการในการที่เกิดปัญหา กล่าวคือ ควรมีการศึกษาว่า เพราะเหตุใดจึงเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นด้วย โดยอาจจะทำการค่าย การสัมภาษณ์เพิ่มเติม